

newsletter

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΪΟΣ 2012, ΤΕΥΧΟΣ 1

χαιρετισμός προέδρου

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Η Ελληνική Εταιρεία Μαιευτικού και Γυναικολογικού Επείγοντος (ΕΕΜΓΕ) είναι ένα μη κερδοσκοπικό επιστημονικό σωματείο που ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 2011 με την υπ' αριθμό 3909/2011 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Το Newsletter της ΕΕΜΓΕ στοχεύει στην ενημέρωση ιατρών, μαιών, άλλων επαγγελματιών, αλλά και κρατικών και ιδιωτικών φορέων σε θέματα σχετικά με το μαιευτικό και γυναικολογικό επείγον και την προαγωγή της εκπαίδευσης και της έρευνας προς όφελος των γυναικών και των νεογνών. Το Newsletter παρέχει πληροφορίες για τα σεμινάρια, τις εξετάσεις πιστοποίησης και την έρευνα που οργανώνονται από την Εταιρεία μας και Εταιρείες του χώρου. Επίσης θα ενημερώνει για τις δραστηριότητες κλινικών, συναφών επιστημονικών Εταιρειών και των μελών της Εταιρείας, αλλά και για συνέδρια, κυκλοφορίες βιβλίων, περιοδικά και άλλα δρώμενα του χώρου μας. Επιπλέον το παρόν εγχείρημα θα επιχειρήσει να αναδείξει, να εκδώσει αλλά και να ενημερώσει παλαιότερους αλγόριθμους, κατευθυντήριες οδηγίες (πράσινες σελίδες) και πρακτικές δεξιότητες, με τα οποία κάθε επαγγελματίας υγείας μπορεί να συνεισφέρει γρήγορα και αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση του επείγοντος. Η αρθρογραφία κάθε τεύχους σε συνδυασμό με τις λοιπές δραστηριότητες της ΕΕΜΓΕ, σε ορισμένες από τις οποίες ήδη αναφερθήκαμε, θα συνεισφέρουν σημαντικά στην ορθή και αποτελεσματικότερη πρόληψη, διαχείριση και βελτίωση των συνθηκών αντιμετώπισης του επείγοντος στην μαιευτική και γυναικολογία στην χώρα μας. Σας καλωσορίζουμε στο πρώτο τεύχος του Newsletter μας.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Νικόλαος Βραχνής

Σκοποί της εταιρείας Μαιευτικού & Γυναικολογικού Επείγοντος

Η προώθηση των στόχων της Μαιευτικής και Γυναικολογικής Επείγουσας Ιατρικής, ήτοι η επίτευξη της καλύτερης δυνατής προστασίας, προληπτικής φροντίδας και θεραπείας των γυναικών, των εμβρύων και νεογνών.

Η προαγωγή της εκπαίδευσης στα μαιευτικά και γυναικολογικά επείγοντα.

Η ανταλλαγή και διάδοση των επιστημονικών γνώσεων, απόψεων και μέσων και η στενή συνεργασία μεταξύ Μαιευτήρων-Γυναικολόγων, Μαιών, Παιδιάτρων, Αναισθησιολόγων, Γενικών Ιατρών, Νοσοκόμων, άλλων επαγγελματιών υγείας και άλλων επιστημόνων ή νομικών προσώπων ασχολούμενων με τα μαιευτικά και γυναικολογικά προβλήματα.

Η σύσταση ή συμμετοχή στη σύσταση κοινωφελών ιδρυμάτων ή άλλων φορέων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Η ενίσχυση της έρευνας σε μαιευτικά και γυναικολογικά θέματα.

Η διασφάλιση υψηλού επιπέδου ιατρικών υπηρεσιών προς το κοινωνικό σύνολο.

διοικητικό συμβούλιο

- ΠΡΟΕΔΡΟΣ Νικόλαος Βραχνής • ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Παρασκευή Τσέτσα • ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ Ιωάννης Κατσούλης
- ΤΑΜΙΑΣ Σταματίνα Ηλιοδρομίτη • ΜΕΛΟΣ Σάββας Ευκαρπίδης

σύνταξη

Υπεύθυνος Σύνταξης

- Βραχνής Νικόλαος

Επιμέλεια Σύνταξης

- Γεωργογιάννης Νικόλαος

Βασ. Σοφίας 124B,
Αθήνα 115 26

T: 210 7789211

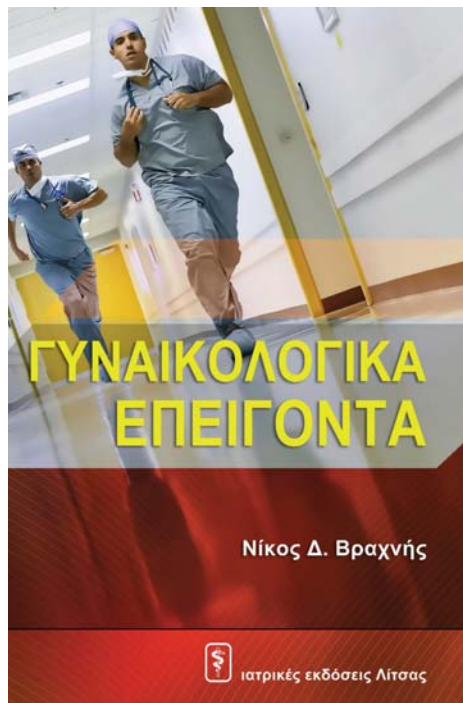
F: 210 7777390

e-mail: alsogr@hotmail.com

info@hsoge.gr

site: www.hsoge.gr

Νέα Κυκλοφορία

Το βιβλίο με τίτλο «Γυναικολογικά επείγοντα» αποτελεί έναν πρακτικό οδηγό που δίνει την δυνατότητα στον αναγνώστη να τα διαχειριστεί με λογικά και ασφαλή βήματα. Τα περισσότερα κεφάλαια αφορούν τα συμπτώματα ή/και τα σημεία με τα οποία παρουσιάζεται η γυναικολογική ασθενής, περιλαμβάνουν την διαφορική διάγνωση αλλά και την διαχείριση, θεραπεία και πρόληψη κάθε περιστατικού. Κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «ΛΙΤΣΑΣ» και αναφέρεται σε αμιγώς γυναικολογικά επείγοντα που μπορεί να απειλήσουν την ζωή ή την γονιμότητα μιας γυναίκας, αλλά συζητά και ιατρικά επείγοντα που μπορεί να συμβούν σε μια γυναικολογική ασθενή καθώς και θέματα περιεγχειρητικής εκτίμησης.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: 210 7789211

ερωτήσεις & απαντήσεις

Καθηγητής Γεώργιος Κρεασάς

Κύριε Καθηγητά θα θέλαμε στην συνέντευξη αυτή να συζητήσουμε τις διεθνείς δραστηριότητες και εμπειρίες σας που αφορούν τον Έλληνα Μαιευτήρ-Γυναικολόγο. Πρέπει ένας Έλληνας Μαιευτήρας - Γυναικολόγος να συμμετάσχει ενεργά σε διεθνείς επιστημονικές εταιρείες;

Η συμμετοχή σε διεθνείς επιστημονικές εταιρείες είναι μια εμπειρία που βοηθάει στην ανταλλαγή απόψεων και την γνωριμία με συναδέλφους άλλων χωρών. Πολλά κράτη διεθνώς συμμετέχουν στην FIGO και αυτό δείχνει την πολύ σημαντική προσπάθεια η οποία γίνεται ώστε να αξιολογούνται συνεχώς τα νέα δεδομένα και να ακολουθούν οδηγίες που στοχεύουν στην καλή υγεία του αναπαραγωγικού συστήματος της γυναίκας, την έρευνα και την εκπαίδευση.

Ποια είναι η πιο μεγάλη πρόκληση όταν ένας Μαιευτήρας - Γυναικολόγος υπηρετεί σε διεθνείς οργανισμούς;

Είναι τιμητικό για τον ίδιο, αλλά και σημαντικό για την χώρα από την οποία προέρχεται. Βέβαια θα πρέπει να αφιερώνει χρόνο, για να συμμετέχει σε όλες τις εκδηλώσεις και να είναι και ο ίδιος χρήσιμος. Με την επικοινωνία αυτή οι τοπικοί οργανισμοί, οι επιστημονικές εταιρείες, μέσω του εκπροσώπου τους στους διεθνείς αυτούς οργανισμούς, προσφέρουν στους Μαιευτήρες-Γυναικολόγους την απαραίτητη πληροφόρηση, κυρίως όσον αφορά τα νέα δεδομένα, αλλά και τις κατευθυντήριες οδηγίες, από τις οποίες τόσο μεγάλη ανάγκη έχουμε όλοι μας.

Ποια είναι η σχέση σας με την FIGO, καθώς υπηρετήσατε ως μέλος του Διοικητικού της Συμβουλίου;

Η FIGO έχει την εποπτεία των Εθνικών Επιστημονικών Εταιρειών Μαιευτικής Γυναικολογίας. Πρόκειται για μια πάρα πολύ σημαντική Ομοσπονδία - Εταιρεία η οποία καλύπτει όλα τα αντικείμενα της ειδικότητάς μας και ασχολείται επίσης επισταμένα με την εκπαίδευση των Μαιευτήρων - Γυναικολόγων. Σαν μέλος της FIGO και σαν εκπρόσωπος στο ευρύτερο συμβούλιο, θεωρώ ότι οι δραστηριότητές της είναι χρήσιμες για όλα τα κράτη. Η FIGO εκδίδει περιοδικό με τίτλο International Journal of Gynecology & Obstetrics και οργανώνει διεθνή συνέδρια και σεμινάρια, ενώ έχει και πολλές δραστηριότητες στα υπό ανάπτυξη κράτη.

Ως Πρόεδρος μιας άλλης διεθνούς επιστημονικής εταιρείας της FIGO, η εμπειρία αποκομίσατε?

Η παιδική και εφηβική γυναικολογία με την οποία ασχοληθήκαμε πρώτοι στην Ελλάδα, ασχολείται με την διάγνωση και αντιμετώπιση των γυναικολογικών παθήσεων της νεαρής ηλικίας. Η Διεθνής Ομοσπονδία Παιδικής και Εφηβικής Γυναικολογίας - FIGIJ, καλύπτει όλες τις επιμέρους τοπικές Εταιρείες Παιδικής και Εφηβικής Γυναικολογίας σε πολλά κράτη σε όλο τον κόσμο, αριθμεί πολλά μέλη και έχει μεγάλη συμβολή και συμμετοχή στην εκπαίδευση και ενημέρωση όχι μόνο των Μαιευτήρων- Γυναικολόγων, αλλά και των Ενδοκρινολόγων, Παιδιάτρων και Γενικών Ιατρών σε θέματα που αφορούν την Γυναικολογία και την Μαιευτική της νεαρής ηλικίας. Η FIGIJ μετά την λήψη της ειδικότητας Μαιευτικής - Γυναικολογίας ή Παιδιατρικής και κατόπιν εξετάσεων χορηγεί δίπλωμα (IFEPAG) το οποίο εμείς καθιερώσαμε. Το δίπλωμα αυτό αποτελεί τεκμήριο για την αντιμετώπιση περιστατικών παιδικής και εφηβικής γυναικολογίας.

Η Προεδρία σας στο Διοικητικό Συμβούλιο της ESC ήταν άλλη μια δραστηριότητα σας στην οποία είχατε την ευκαιρία να διαμορφώσετε ιατρικές πρακτικές σε διεθνές επίπεδο...

Η Προεδρία μου στο Δ.Σ της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Αντισύλληψης, της ESC, ήταν πράγματι μια πολύ σημαντική εμπειρία γιατί είχα την ευκαιρία να παρακολουθήσω τις επιστημονικές δραστηριότητες των μελών - κρατών τα οποία συμμετέχουν στην ESC. Σαν ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας θέλω να τονίσω την μεγάλη δραστηριότητα που έχει η συγκεκριμένη Εταιρεία διεθνώς, την εκπαιδευτική και ερευνητική προσπάθειά της, η οποία απευθύνεται κυρίως σε

νεότερους συναδέλφους, αλλά και την βοήθεια την οποία προσφέρει στην βελτίωση των μεθόδων αντισύλληψης και τον οικογενειακό προγραμματισμό. Τα παραπάνω παρέχονται μέσω των Συνεδρίων της Εταιρείας και των αντίστοιχων Σεμιναρίων. Στα Σεμινάρια της ESC παρέχονται πρακτικές γνώσεις που αφορούν την αντισύλληψη και την εφαρμογή των νέων μεθόδων αντισύλληψης και όχι μόνο. Περιλαμβάνουν επίσης θέματα για την προστασία από τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, αλλά και οδηγίες για τα φάρμακα και νέες τεχνικές. Η ESC καταγράφει κατευθυντήριες οδηγίες σε συνεργασία με την IPPF (International Planned Parenthood Federation) και τις άλλες διεθνείς οργανώσεις. Η Προεδρία σε αυτή την Εταιρεία ήταν σημαντική διότι μας βοήθησε επίσης να αποκτήσουμε περισσότερη εμπειρία όσον αφορά την διάδοση και εναρμόνιση του οικογενειακού προγραμματισμού στην Ευρώπη, την διάδοση των νέων μεθόδων αντισύλληψης και την προστασία της γυναίκας από τις ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες στις αναπτυσσόμενες χώρες. Η Ευρωπαϊκή Εταιρεία Αντισύλληψης οργανώνει φέτος στην Αθήνα το Πανευρωπαϊκό της Συνέδριο, το οποίο έχει πλούσιο επιστημονικό πρόγραμμα και προβλέπεται να παρακολουθήσουν συνάδελφοι από όλο τον κόσμο.

Ποια ήταν η εμπειρία σας ως Editor in Chief στο περιοδικό European Journal of Contraception and Reproductive Health Care;

Κατά την διάρκεια της Προεδρίας μου στην ESC έκανα πρόταση μαζί με άλλους συναδέλφους, για την δημιουργία ενός περιοδικού της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Αντισύλληψης. Η πρόταση έγινε αποδεκτή, παρόλο που στην αρχή υπήρχε σκεπτικισμός για το

Η διάθεση μου για υγιή προσφορά, όχι μόνο ως στέλεχος μιας Επιστημονικής Εταιρείας, αλλά και ως απλό μέλος μιας ομάδας εργασίας, είναι μεγάλη.

κατά πόσο θα πετύχει η όχι. Σήμερα στο περιοδικό αυτό που ονομάζεται: European Journal of Contraception and Reproductive Health Care δημοσιεύονται κλινικές μελέτες, ανασκοπήσεις και ερευνητικά θέματα και έχει συντελεστή απήχησης (Impact factor) 1,616.

Κατά την συνεργασία σας με την EBCOG, στην οποία υπήρξατε Αντιπρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, ποιο είναι το όραμα αλλά και οι στόχοι που αφορούν τον Έλληνα Μαιευτήρα - Γυναικολόγο;

Το Ευρωπαϊκό Κολλέγιο Μαιευτήρων Γυναικολόγων (EBCOG) είναι μια αξιόλογη επιστημονική Εταιρεία που συνεργάζεται με τη FIGO και τις κατά τόπους επιστημονικές Εταιρείες. Το Κολλέγιο υποστηρίζει αφενός την εκπαίδευση των Μαιευτήρων - Γυναικολόγων διεθνώς, αφετέρου καθορίζει κατευθυντήριες οδηγίες όσον αφορά την θεωρητική, αλλά και κλινική εκπαίδευση των Μαιευτήρων-Γυναικολόγων. Η EBCOG έχει θεσμοθετήσει τις εξής τέσσερις εξειδικεύσεις: ουρογυναικολογία, υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, γυναικολογική ογκολογία και εμβρυομητρική ιατρική, οι οποίες αναγνωρίζονται στην Ευρώπη. Ο Έλληνας Μαιευτήρας - Γυναικολόγος πρέπει να εξοικειωθεί με την έννοια των εξειδικεύσεων αυτών, γεγονός που ακόμα δεν έχει επιτευχθεί στην χώρα μας. Αυτό πρέπει να γίνει μέσω του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου.

Η τελευταία ερώτηση, κύριε Καθηγητά, αφορά το μέλλον. Σκοπεύετε να εστιάσετε περισσότερο σε Ελληνικές ή σε διεθνείς επιστημονικές δραστηριότητες;

Έχω την πρόθεση και το ενδιαφέρον και για τα δύο. Η εμπειρία που απέκτησα τα προηγούμενα χρόνια είναι πολύ σημαντική και είμαι ευτυχής γι' αυτό. Η διάθεσή μου για υγιή προσφορά, όχι μόνο ως στέλεχος μιας Επιστημονικής Εταιρείας, αλλά και ως απλό μέλος μιας ομάδας εργασίας είναι μεγάλη με σκοπό την εκπαίδευση και την έρευνα και την διοργάνωση Συνεδρίων ή Σεμιναρίων της ειδικότητάς μας.

Σ. Ηλιοδρομίτη

ΝΕΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ Preterm Prelabour Rupture of Membranes, PPRM

Η πρόωρη πρόωμη ρήξη των υμένων (PPROM) επιπλέκει 2% των κυήσεων και ευθύνεται για περίπου 40% των πρόωρων τοκετών με αποτέλεσμα αυξημένη νεογνική νοσηρότητα και θνησιμότητα. Οι τρεις κύριες αιτίες νεογνικού θανάτου από PPRM οφείλονται στην προωρότητα, σήψη και πνευμονική υποπλασία. Επιπλέον, υπάρχει κίνδυνος μητρικής θνησιμότητας από χοριοαμνιονιτίδα.

• Η αρχική διάγνωση της πρόωρης ρήξης των υμένων γίνεται από το ιστορικό της εγκύου και επιβεβαιώνεται με τα ευρήματα από την κολπική εξέταση με κολποδιαστολέα υπό συνθήκες ασηψίας. Η δακτυλική κολπική εξέταση πρέπει να αποφεύγεται εκτός αν υπάρχουν ενδείξεις ότι η γυναίκα βρίσκεται σε τοκετό ώστε να περιοριστεί ο κίνδυνος ανιούσας φλεγμονής και πρόωρου τοκετού. Η υπερηχογραφική επιβεβαίωση είναι χρήσιμη σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις.

• Η εγκύος πρέπει να παρακολουθείται για σημεία κλινικής χοριοαμνιονιτίδας (π.χ. πυρετό, λευκοκυττάρωση, δυσσομες κολπικές εκκρίσεις, ταχυκαρδία, εμβρική ταχυκαρδία, ευαισθησία στη μήτρα κτλ). Οι εργαστηριακές εξετάσεις μεμονωμένα π.χ. CRP, ή αυξημένα λευκοκύτταρα έχουν περιορισμένη διαγνωστική αξία (π.χ η ειδικότητα της CRP είναι μόλις 38-55%). Επιπλέον, οι επαναλαμβανόμενες καλλιέργειες κολπικών εκκρίσεων έχουν περιορισμένη διαγνωστική αξία.

• Το καρδιοτοκογραφημά μπορεί να βοηθήσει στη επιβεβαίωση μιας εμβρικής ταχυκαρδίας και επομένως στη διάγνωση μιας ενδομήτριας φλεγμονής. Οφείλουμε να ενημερώνουμε τις ασθενείς μας ότι το βιοφυσικό προφίλ ή το Doppler έχουν περιορισμένη διαγνωστική αξία στη διάγνωση χοριοαμνιονιτίδας.

• Ενώ η υποκλινική χοριοαμνιονιτίδα έχει συσχετισθεί με δυσμενές νεογνικό αποτέλεσμα, η αξία της αμνιοπαρακέντησης στη διάγνωση μια ενδομήτριας φλεγμονής δεν έχει επιβεβαιωθεί και συνεπώς η αμνιοπαρακέντηση δε συστήνεται ως ρουτίνα σε περίπτωση PPRM.

• Προφυλακτική αντιβιοτική αγωγή συστήνεται σε περίπτωση PPRM. Ερυθρομυκίνη για 10 μέρες μετά τη ρήξη των υμένων αποτελεί τη θεραπεία επιλογής.

• Οι έγκυες μεταξύ 24 και 34 εβδομάδων με ρήξη των υμένων είναι απαραίτητο να λάβουν δυο δόσεις κορτικοστεροειδών (π.χ. βηταμεθαζόνη σε δυο δόσεις με 24 ώρες διαφορά ή μια με την άλλη) για να επιταχυνθεί η πνευμονική ωριμηση του εμβρύου. Ταυτόχρονα ελαττώνεται ο κίνδυνος εγκεφαλικής (ενδοκοιλιακής) αιμορραγίας και νεκρωτικής εντεροκολίτιδας.

• Προφυλακτική ή θεραπευτική τοκόλυση δεν προτείνεται γιατί δεν έχει βρεθεί να βελτιώνει το περιγεννητικό αποτέλεσμα. Αντίθετα, μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις αν οι συστολές έχουν προκληθεί από μια υποκλινική ενδομήτρια φλεγμονή.

• Πρόκληση τοκετού πρέπει να προσφερθεί σε έγκυο με PPRM μετά την 34η εβδομάδα κύησης. Αν η εγκύος αποφασίσει να περιμένει, πρέπει να την ενημερώσουμε ότι ο κίνδυνος χοριοαμνιονιτίδας αυξάνεται δυσανάλογα σχετικά με τον κίνδυνο το νεογνό να παρουσιάσει αναπνευστικά προβλήματα.

• Μελέτες δεν έχουν δείξει ότι η εισαγωγή και παρακολούθηση στο νοσοκομείο γυναικών με PPRM υπερτερεί συγκριτικά με την παρακολούθηση στα εξωτερικά ιατρεία σε τακτά χρονικά διαστήματα. Οφείλουμε να ενημερώνουμε τις ασθενείς μας για τα σημεία της χοριοαμνιονιτίδας ώστε να αναγνωρίζουν τότε να αναζητήσουν άμεση ιατρική βοήθεια.

• Η αμνιοέγχυση κατά τη διάρκεια του τοκετού ή πριν από αυτόν δεν έχει ένδειξη.

(Βασισμένο Green-top Guideline, No 44, RCOG published October 2010)

Η Σταματίνα Ηλιοδρομίτη, MRCOG, εργάζεται ως ερευνήτρια στο Μαιευτικό και Γυναικολογικό Τμήμα της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Γλασκώβης στην Σκωτία. Είναι πιστοποιημένη εκπαιδευτρια στα Ελληνικά Σεμινάρια ALSO & ALSG.

	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΙΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΠΕΙΓΟΝΤΟΣ HELLENIC SOCIETY OF OBSTETRIC AND GYNECOLOGIC EMERGENCY ΑΙΤΗΣΗ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΜΕΛΟΥΣ	
Ονομ/νυμο: ..... Όνομα πατρός:		
Δ/νση:		
Δ/νση εργασίας:		
Τηλ: ..... Φαξ:		
Κινητό: ..... E-mail:		
Ημ/νια:		
Ημερ/νία λήψης πτυχίου: ..... Πανεπιστήμιο/Τ.Ε.Ι./ Άλλο.....		
Ημερ/νία λήψης ειδικότητας:		
Διδακτορική Διατριβή (Ημερ/νία):		
Βάλτε σε κύκλο: Πανεπιστημιακός Ιατρός, Ιατρός ΕΣΥ, Ελεύθερος Επαγγελματίας, Μαία,		
Άλλο:		
Αναφέρατε (επισυνάψτε) δυο τουλάχιστον δημοσιευμένες εργασίες σας (τις πλέον αξιόλογες). Αναφέρατε το όνομα μέλους της Εταιρείας που υποστηρίζει την αίτηση σας:.....		
Παρακαλώ να εγκρίνετε την εκλογή μου ως τακτικού μέλους της Εταιρείας σας, ως έχοντα τις προβλεπόμενες από το καταστατικό προϋποθέσεις. Ο αιτών		
Υπογραφή		
Τα Μέλη της Εταιρείας ενημερώνονται για τις επιστημονικές εκδηλώσεις της Εταιρείας - Λαμβάνουν το newsletter της Εταιρείας - Ενημερώνονται για τα δρώμενα στο χώρο της Μαιευτικής και Γυναικολογίας Σε περίπτωση που επιθυμείτε να γίνετε μέλος της Εταιρείας, αποστείλετε την αίτηση αυτή στα γραφεία της Εταιρείας, Βασ. Σοφίας 124B, Αθήνα ΤΚ: 115 26. Τηλ: 210 7789211, Φαξ: 210 7777390, e-mail: info@hsoge.gr, site: www.hsoge.gr		
Επισυναπτόμενα α) βεβαίωση εγγραφής στον αντίστοιχο ιατρικό ή άλλο επαγγελματικό σύλλογο καθώς και β) πτυχίο Σχολής.		

ΝΕΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΑ

Σ. Ευκαρπίδης

Η αντιμετώπιση του ιατρικού επειγόντος παρουσιάζει ιδιαιτερότητες. Τα επειγόντα μπορεί να συμβούν οπουδήποτε (κι όχι μόνο σε οικείο νοσοκομειακό περιβάλλον), οποτεδήποτε (όταν είμαστε απροετοίμαστοι για αυτά) και δεν μας περιμένουν. Αντίθετα απαιτούν την άμεση κι οργανωμένη αντιμετώπιση. Με δεδομένα τα παραπάνω, μια σειρά από σεμινάρια επειγόντων (ACLS, ATLS, ALSO κλπ) έχουν αναπτυχθεί και εκπαιδεύουν τους επαγγελματίες υγείας. Η δομή κι ο σχεδιασμός τους αποσκοπεί στην απόκτηση θεωρητικών γνώσεων αλλά και πρακτικών δεξιοτήτων. Στα γυναικολογικά επειγόντα υπάρχει ένα κενό καθώς δεν υπάρχουν αντίστοιχα σεμινάρια.

Το **Advanced Life Support in Gynaecology (ALSG)** επιδιώκει να καλύψει το κενό αυτό. Ξεκίνησε το 2011 από μια πρωτοβουλία του Νικόλαου Βρανή, Λέκτορα Μαιευτικής Γυναικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο Αρεταίειο Νοσοκομείο, που προσκάλεσε μια ομάδα έμπειρων στην εκπαίδευση μαιευτήρων – γυναικολόγων από την Ελλάδα και την Μεγάλη Βρετανία. Το πρόγραμμα υιοθετήθηκε από την Β' Μαιευτική και Γυναικολογική του Πανεπιστημίου Αθηνών και πρόσφατα διοργανώθηκε σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Μαιευτικού και Γυναικολογικού Επειγόντος - ΕΕΜΓΕ. Το Σεμινάριο Γυναικολογικού Επειγόντος τελεί υπό την αιγίδα της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχουν ήδη διοργανωθεί 4 Σεμινάρια στην Ελλάδα. Οι εκπαιδευόμενοι λαμβάνουν το εγχειρίδιο που περιέχει και τη διδακτέα αλλά και εξεταστέα ύλη, του οποίου οι συγγραφείς είναι καταξιωμένοι Έλληνες μαιευτήρες και γυναικολόγοι. Το εγχειρίδιο περιλαμβάνει τη διάγνωση, διερεύνηση κι αντιμετώπιση επιπλοκών μετά από γυναικολογικό χειρουργείο, εκτάκτων περιστατικών που απαντώνται στα ΤΕΠ (όπως επειγούσα κοιλιακή αιμόρροια, έκτοπη κύηση, κλπ) και επειγόντα που είναι σπάνια, αλλά απαιτούν επιστημονική ετοιμότητα κι ευαισθησία εκ μέρους του γυναικολόγου, όπως η ενδοοικογενειακή βία και ο βιασμός.

Το σεμινάριο διαρκεί δύο ημέρες. Πρόκειται για εντατική εκπαίδευση και οι διαλέξεις έχουν ελαχιστοποιηθεί έτσι ώστε να είναι αποτελεσματική και χρήσιμη η εκπαιδευτική διαδικασία. Κάποια θέματα διδάσκονται μέσω της συζήτησης περιστατικών και αυτό απαιτεί την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευομένων και η ύλη αφομοιώνεται καλύτερα. Σημαντικό μέρος του σεμιναρίου είναι οι σταθμοί πρακτικής άσκησης. Εκεί οι υποψήφιοι δεν παρατηρούν απλώς, αλλά εφαρμόζουν, εξασκούνται κι αποκτούν πρακτικές δεξιότητες. Η πρακτική άσκηση γίνεται κυρίως σε προπλάσματα, και για να λειτουργήσουν κάποιοι σταθμοί άσκησης χρησιμοποιούνται προπλάσματα με συγκεκριμένες προδιαγραφές. Για παράδειγμα, υπάρχει ειδικό πρόπλασμα στο οποίο γίνεται από τον συμμετέχοντα υπερηχογράφημα για τη διάγνωση εξωμητρίου κύησης. Σκοπός είναι να γίνει όσο το δυνατόν καλύτερη προσομοίωση στην καθημερινή πράξη. Σε σταθμούς πρακτικής άσκησης ενσωματώθηκε η εξέταση του μαστού, καθώς υπάρχουν έκτακτα περιστατικά που χρήζουν απλής μαστολογικής εξέτασης. Οι γυναικολόγοι θα πρέπει να είναι σε θέση να κάνουν εξέταση μαστού και οι υποψήφιοι διδάσκονται σε ειδικά προπλάσματα ακολουθώντας τον αλγόριθμο.

Στο τέλος της δεύτερης ημέρας του Σεμιναρίου ALSG οι υποψήφιοι εξετάζονται γραπτώς στη θεωρία καθώς και στην πρακτική αντιμετώπιση επειγόντων στη γυναικολογία. Στην πρακτική (προφορική) εξέταση αξιολογούνται οι δεξιότητες που απεκτήθησαν κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου. Ο υποψήφιος που θα ολοκληρώσει και τις δύο δοκιμασίες με επιτυχία, θα λάβει δίπλωμα που έχει διάρκεια 3 έτη, αρχή που ακολουθείται από τα σεμινάρια ALS όλων των ειδικοτήτων.

Ο Σάββας Ευκαρπίδης, MD, DFPF, BSCCP είναι ιδιώτης Μαιευτήρας – Γυναικολόγος και Εκπαιδευτής του Προγράμματος ALSO και ALSG στην Ελλάδα και την Μεγάλη Βρετανία. Επίσης είναι εκπαιδευτής σε σεμινάρια κολλοσκόπησης της Ελληνικής Εταιρείας Κολλοσκόπησης και Εφαρμογών LASER. Εργάζεται στο Μαιευτήριο ΙΑΣΩ, ως Επιμελητής στο Κέντρο Μαστού και στο τμήμα Γυναικολογικής Ογκολογίας.

Ν. Γεωργογιάννης

quiz

ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

Κατά την φυσική εξέταση η ασθενής έχει εικόνα πάσχουσας, με ωχρότητα, θερμοκρασία 36° C, καρδιακή συχνότητα 120/min και αρτηριακή πίεση 95/50mmHg. Έχει ψυχρά άκρα, με έντονη επιδρωση. Είναι αδύνατη και η κοιλία της είναι συμμετρικά διατεταμένη. Παρουσιάζει γενικευμένη μυϊκή σύσπαση στην επιπολής ψηλάφηση της κοιλίας καθώς και αναπηδύσα ευαισθησία. Δεν ψηλαφάται κάποια μάζα στην κοιλιακή χώρα. Η κοιλιακή εξέταση είναι το επόμενο βήμα.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Γυναίκα 26 ετών προσέρχεται στα εξωτερικά ιατρεία με κοιλιακό άλγος, το οποίο άρχισε προ 2 ωρών. Αρχικά ήταν εντοπισμένο στο υπογάστριο, αλλά τώρα είναι γενικευμένο. Ταυτόχρονα η ασθενής αισθάνεται ναυτία, κακουχία, ιδιαίτερα κατά την όρθια θέση καθώς και καυστικό άλγος στον ώμο. Δεν παρατηρείται κοιλιακή αιμορραγία, κοιλιακά συμπτώματα, όπως επίσης άλλα σημεία ή συμπτώματα από το πεπτικό και το ουροποιητικό. Αναφέρει ότι η τελευταία έμμηνος ρύση ήταν περίπου πριν ένα μήνα. Έχει σταθερό σύντροφο και συχνά δεν χρησιμοποιεί αντισύλληψη. Από το ιστορικό αναφέρει μία έκτρωση 3 χρόνια πριν. Στα 19 της είχε πυελική φλεγμονή οφειλόμενη σε χλαμύδια.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- Ποια είναι η πιο πιθανή διάγνωση;
- Πως θα αντιμετώπιζατε το περιστατικό;

Οι απαντήσεις στις ερωτήσεις έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα www.hsoge.gr

Ο Νίκος Γεωργογιάννης είναι ιδιώτης Μαιευτήρας - Γυναικολόγος, συνεργάτης στο Μαιευτήριο Ρέα, με Master στην γυναικεία αναπαραγωγή και εξειδίκευση στην παθολογία τραχήλου. Είναι πιστοποιημένος εκπαιδευτής ALSO στην Ελλάδα.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΑ

Hb	9,6	11,7-15,7g/dl
WBC	7100	3500-11000
PLT	204000	150000-440000
Ουρία	45	13-50mg/dl
κρεατινίνη	0,7	0,6-1,2 mg/dl

Ν. Μπόρτις

10 ΧΡΟΝΙΑ ALSO & refreshing course

Το εκπαιδευτικό σεμινάριο ALSO (από τα αρχικά των λέξεων Advanced Life Support in Obstetrics - Προχωρημένη Υποστήριξη της Ζωής στην Μαιευτική) μετρά ήδη πάνω από μια δεκαετία στην χώρα μας. Πρόκειται για μία υψηλού επιπέδου εκπαιδευτική διαδικασία που αφορά την σύγχρονη αντιμετώπιση των μαιευτικών επειγόντων περιστατικών. Απευθύνεται σε επαγγελματίες υγείας που διαχειρίζονται μαιευτικά επειγόντα (μαιευτήρες-γυναικολόγους, μαιες-μαιευτές, παιδίατρους, αναισθησιολόγους, γενικούς ιατρούς, διασώστες).

Το πρόγραμμα ALSO αρχικά αναπτύχθηκε στις Η.Π.Α από την Αμερικανική Ακαδημία Οικογενειακών Ιατρών (American Academy of Family Physicians-A.A.F.P) και εξαπλώθηκε λόγω της τεράστιας επιτυχίας του σε όλο τον κόσμο. Η Ελλάδα ήταν από τις πρώτες χώρες που εξασφάλισε τα δικαιώματα του προγράμματος. Αξίζει να σημειωθεί ότι ορισμένες χώρες έχουν εντάξει το σεμινάριο ALSO στο υποχρεωτικό πρόγραμμα σπουδών των ειδικευομένων μαιευτήρων-γυναικολόγων.

Στόχος του προγράμματος ALSO είναι να εκπαιδεύσει το κατά το δυνατόν περισσότερους επαγγελματίες υγείας σε όλη την Ελλάδα. Έτσι, η Β' Μαιευτική-Γυναικολογική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών, εκτός από τα σεμινάρια που φιλοξενεί τακτικά στους χώρους του Αρεταιείου Νοσοκομείου, διοργανώνει σεμινάρια σε πολλές πόλεις της Ελλάδος και της Κύπρου σε συνεργασία με τις μαιευτικές κλινικές των τοπικών νοσοκομείων.

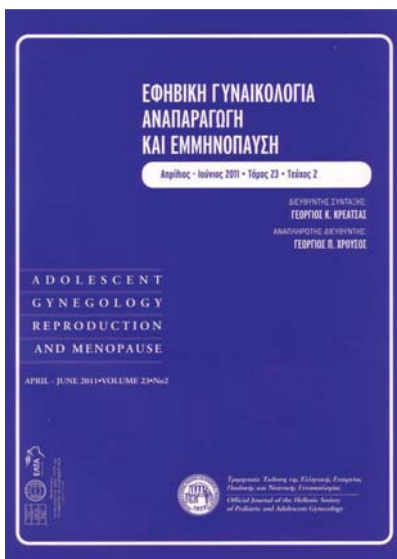
Η εκπαίδευση στα σεμινάρια ALSO ακολουθεί τις αρχές της ενεργητικής μάθησης. Σε αντίθεση με ότι συνήθως συμβαίνει στα ιατρικά συνέδρια όπου κάποιος ομιλητής παρουσιάζει από έδρας το θέμα του, οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα ALSO εκπαιδεύονται διαδραστικά. Ασκούνται σε πρακτικές δεξιότητες πάνω σε ρεαλιστικά προπλάσματα υπό την καθοδήγηση πιστοποιημένων εκπαιδευτών. Οι εκπαιδευτές με την σειρά τους παρακολουθούν ειδικά σεμινάρια, ώστε να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες απαιτήσεις του σεμιναρίου.

Στο σεμινάριο ALSO διδάσκονται πρακτικές δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την διεκπεραίωση καταστάσεων απειλητικών για τη ζωή της μητέρας και του εμβρύου-νεογνού. Στις καταστάσεις αυτές περιλαμβάνονται η δυστοκία των ώμων, η νεογνική άπνοια, η εκλαμψία, οι μαιευτικές αιμορραγίες, ο ισχιακός τοκετός και πολλές άλλες. Οι περισσότερες δεξιότητες διδάσκονται με την βοήθεια μνημοτεχνικών κανόνων ώστε να αποτυπώνονται καλύτερα στη μνήμη. Στο τέλος κάθε σεμιναρίου οι συμμετέχοντες υποβάλλονται προαιρετικά σε εξετάσεις προκειμένου να λάβουν την επίσημη πιστοποίηση της Α.Α.Φ.Π η οποία έχει διάρκεια τριών ετών (η τριετής διάρκεια πιστοποίησης είναι κοινή αρχή σε όλα τα προγράμματα ALS).

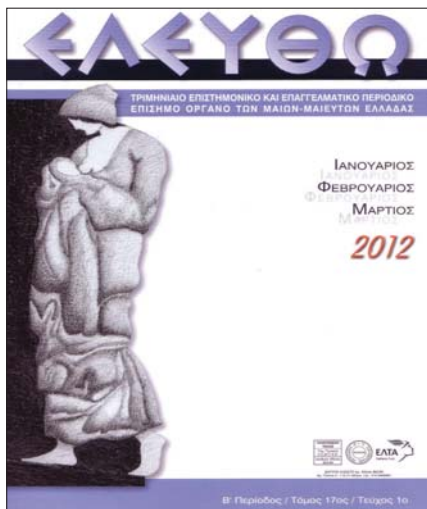
Το σεμινάριο εμπλουτίζεται συνεχώς με νέες πρακτικές ασκήσεις και προσαρμόζεται πάντα στα νεώτερα δεδομένα και τις κατευθυντήριες οδηγίες των εγκυροτέρων ιατρικών οργανισμών. Είναι δε σαφές ότι οι πρακτικές δεξιότητες λησμονούνται εφόσον δεν επαναλαμβάνονται συχνά. Για τους ανωτέρω λόγους και βάσει του κανονισμού της Α.Α.Φ.Π. όσοι επιθυμούν να ανανεώσουν την πιστοποίησή τους μετά το πέρας της τριετίας θα πρέπει να παρακολουθήσουν εκ νέου το σεμινάριο.

Η καλύτερη απόδειξη για την επιτυχία του προγράμματος ALSO είναι η μεταφορά των γνώσεων που αποκτούνται από το σεμινάριο στις αίθουσες τοκετών όλης της χώρας. Πολλοί συμμετέχοντες στα σεμινάρια μεταλαμπαδεύουν τις γνώσεις που αποκόμισαν σε συναδέλφους του χώρου εργασίας τους. Οι τεχνικές και μέθοδοι που διδάσκονται διεθνώς στα σεμινάρια ALSO συμβάλλουν σημαντικά στην μείωση της μαιευτικής νοσηρότητας και θνητότητας. Θα λέγαμε λοιπόν ότι η συμμετοχή στο πρόγραμμα ALSO κάθε επαγγελματία υγείας που εκτίθεται στο μαιευτικό επειγόν είναι σχεδόν επιβεβλημένη. Τελικά η άσκηση της μαιευτικής γίνεται ασφαλέστερη, αποτελεσματικότερη και στοιχειοθετημένη από τεκμηριωμένες ιατρικές πρακτικές.

Ο Νίκος Μπόρτις MD, εργάζεται ως Επιμελητής Μαιευτικής - Γυναικολογίας στο Γενικό Νοσοκομείο Καβάλας. Είναι πιστοποιημένος Εκπαιδευτής των Προγραμμάτων ALSO & ALSG στην Ελλάδα.

Το περιοδικό ΕΦΗΒΙΚΗ ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΜΗΝΟΠΑΥΣΗ κυκλοφόρησε το 1987, εκδίδει 4 τεύχη ετησίως και διανέμεται σε πάνω από 3.000 γυναικολόγους ενδοκρινολόγους, παιδίατρους. Η θεματολογία του αφορά την μαιευτική και την γυναικολογία, την παιδική και εφηβική γυναικολογία την αναπαραγωγή και την εμμηνόπαυση. Διευθυντής Σύνταξης είναι ο Καθηγητής Γεώργιος Κρεατσάς ενώ Υπεύθυνος Ύλης είναι ο Επ. Καθηγητής Νικόλαος Σαλάκος. Τηλ. επικοινωνίας 210 7286332

Το «Ελευθώ» είναι το επίσημο επιστημονικό μαιευτικό περιοδικό που εκδίδεται από τον ΣΕΜΜ Αθηνών, με τη συνεργασία των λοιπών εφετειακών Συλλόγων και είναι τριμηνιαίο (4 τεύχη/έτος). Για πρώτη φορά εκδόθηκε το 1957, καθώς ο ΣΕΜΜΑ αποφάσισε να μεριμνήσει για την «έκδοσιν περιοδικού δελτίου προς πληρεστέραν επαγγελματικήν μόρφωσιν των Μαιών και επικοινωνία των Σ. Ε. Μ της χώρας μεταξύ των». Στις σελίδες του αρθρογράφησαν και αρθρογραφούν σημαντικές προσωπικότητες από το χώρο της Μαιευτικής – Γυναικολογίας, αλλά και από τον ευρύτερο επιστημονικό κόσμο. Μέσα από το περιοδικό "Ελευθώ" ο αναγνώστης μπορεί να μελετήσει την εξέλιξη της μαιευτικής στην Ελλάδα και στον κόσμο αλλά και τις γενικότερες επιστημονικές και κοινωνικές εξελίξεις κατά τα τελευταία 50 σχεδόν χρόνια. Το «Ελευθώ» δημοσιεύει αποκλειστικά επιστημονικές εργασίες από το χώρο της Μαιευτικής – Γυναικολογίας και των συναφών επιστημών, οι οποίες στηρίζονται σε εμπειριστατωμένη έρευνα.

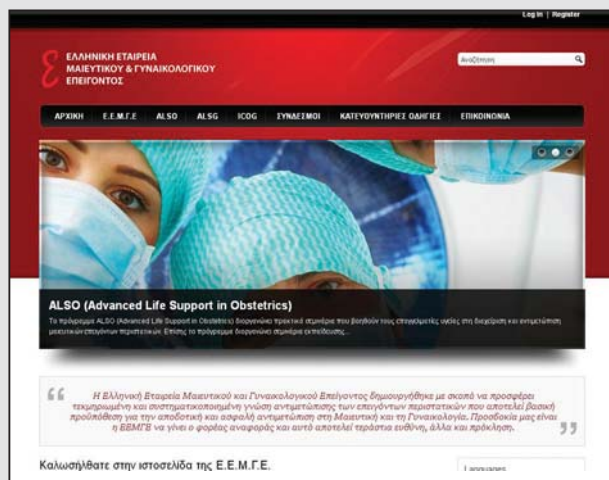

Ι. Κατούλης

Η ιστοσελίδα της ΕΕΜΓΕ ξεκινά στο διαδίκτυο φέρνοντας καινούργια δεδομένα στην ηλεκτρονική ενημέρωση. Πρόκειται για μια πλήρους θεματολογίας ιστοσελίδα, πάνω στο μαιευτικό και γυναικολογικό επειγόν, με χωριστές περιοχές μελών της εταιρείας, «φίλων» και απλών αναγνωστών. Περιλαμβάνει ενημερωτικό υλικό, φυλλάδια, αλλά και κατευθυντήριες οδηγίες, αλγορίθμους και φυσικά όλα τα νέα για τα τρέχοντα και ερχόμενα σεμινάρια ALSO και ALSG. Η απευθείας δυνατότητα σύνδεσης με τις μεγάλες βάσεις δεδομένων ανοίγει τους δρόμους της καθημερινής επαφής με την ιστοσελίδα και την κάνει ουσιαστικό εργαλείο διδασκαλίας, έρευνας και ενημέρωσης.

Ο Ιωάννης Κατούλης, MD, BSCCP, είναι Μαιευτήρας - Γυναικολόγος, Επιμελητής Μαιευτικής - Γυναικολογίας στο Γ. Ν Σάμου. Είναι Σύμβουλος Εκπαιδευτής των Ελληνικών Προγραμμάτων ALSO και ALSG και Εκπαιδευτής του Αγγλικού Προγράμματος ALSO.

Η ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΕΕΜΓΕ: www.hsoge.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ 2012

7ο Σεμινάριο Γυναικολογικής Ενδοσκόπησης
Αθήνα, Αμφιθέατρο ΙΑΣΩ, 11-13 Μαΐου 2012
Υπό την αιγίδα της Ελληνικής Εταιρείας Γυναικολογικής Ενδοσκόπησης,
210 6184090

35ο Σεμινάριο ALSO
Αθήνα, 12 - 13 Μαΐου 2012
B' Μαιευτική - Γυναικολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών

12ο Πανελλήνιο Συνέδριο Μαιευτικής και Γυναικολογίας
Θεσσαλονίκη, Μέγαρο Μουσικής, 17 - 20 Μαΐου 2012
Ελληνική Μαιευτική & Γυναικολογική Εταιρεία
MD Congress, 210 6074200

36ο Σεμινάριο ALSO,
Ιωάννινα, 2 - 3 Ιουνίου 2012
B' Μαιευτική - Γυναικολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών
Μαιευτική και Γυναικολογική Κλινική Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Σύλλογος Επιστημόνων Μαιών - Μαιευτών Εφετείου Ιωαννίνων

10ο Ευρωπαϊκό Σεμινάριο Κολποσκόπησης & Παθολογίας Τραχήλου
Γυναικολογικό Ινστιτούτο Αθηνών,
13 - 16 Ιουνίου 2012

Πρακτικό Μέρος 13-14/6 Μαιευτήριο ΙΑΣΩ & Θεωρητικό Μέρος
15 -16/06, Ξενοδοχείο Hilton
MD Congress, 210 6074200

Ιατροκοινωνικά Συνέδρια Σύμης
Σύμη, 15 - 17 Ιουνίου 2012
ERASMUS Conferences Tours & Travel SA, 210 7414700

12th Congress of European Society of Contraception
Αθήνα, Μέγαρο Μουσικής, 20 - 23 Ιουνίου 2012
MD Congress, 210 6074200

The fetus as a patient, Myconos, Greece
Royal Myconian & Myconian Imperial Resorts, Elia Beach,
1-2 September 2012
MD Congress, 210 6074200

**1ο Σεμινάριο Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών - ICOG,
8 Σεπτεμβρίου 2012, Αθήνα**
Β' Μαιευτική - Γυναικολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών

**5η Σύνοδος Ελληνικής Εταιρείας Έρευνας και Ανιμετώπισης
του Ιού των Θηλωμάτων (HPV)**
Θεσσαλονίκη, Ξενοδοχείο Hyatt Regency, 14-16 Σεπτεμβρίου
2012
Καθηγητής: Θ. Αγοραστός
MD Congress, 210 6074200

**2ο Συνέδριο Μαιευτικής - Γυναικολογικής Κλινικής
Παν/μίου Πατρών**
με θέμα «Εξελίξεις στη Μαιευτική και Γυναικολογία» & Ημερί-
δα της Ελληνικής Εταιρείας Υπερήχων στη
Μαιευτική-Γυναικολογία
Πάτρα, 21 - 23 Σεπτεμβρίου 2012
Υπό την Αιγίδα της Ελληνικής Μαιευτικής &
Γυναικολογικής Εταιρείας
Τηλ. 2613 603563

"Controversies in Human Reproduction"
Άγιος Νικόλαος, Κρήτη, Ξενοδοχείο DAIOS COVE,

28-30 Σεπτεμβρίου 2012
Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας
κ. Α. Μακρυγιαννάκης - MSRM,
210 3634944

5ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ενδομητρίωσης
Χανιά, Κρήτη 20 - 21 Οκτωβρίου 2012
Ελληνική Εταιρεία Ενδομητρίωσης
MD Congress, 210 6074200

5ο Σεμινάριο ALSG
Θεσσαλονίκη, 20 - 21 Οκτωβρίου 2012
Β' Μαιευτική - Γυναικολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών
Β' Μαιευτική και Γυναικολογική Αριστοτελείου Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης

6ο Σεμινάριο ALSG
Αθήνα, 10 - 11 Νοεμβρίου 2012
Β' Μαιευτική - Γυναικολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών

37ο Σεμινάριο ALSO
Αθήνα, 1 - 2 Δεκεμβρίου 2012
Β' Μαιευτική - Γυναικολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών

Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αρεταίειο Νοσοκομείο
Β' Μαιευτική και Γυναικολογική Κλινική
Διευθυντής: Καθηγητής Γ. Κρεατσάς, MD, FACS, FACOG(ae), FRCOG(ae)

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ALSO® 2012 33° Σεμινάριο Λευκωσία 14-15 Ιανουαρίου 2012 34° Σεμινάριο Θεσσαλονίκη 11-12 Φεβρουαρίου 2012 35° Σεμινάριο Αθήνα 5-6 Μαΐου 2012 36° Σεμινάριο Ιωάννινα 2-3 Ιουνίου 2012 37° Σεμινάριο Αθήνα 1-2 Δεκεμβρίου 2012	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ALSG® 2012 3° Σεμινάριο Αθήνα 10-11 Μαρτίου 2012 4° Σεμινάριο Αλεξανδρούπολη 28-29 Απριλίου 2012 5° Σεμινάριο Θεσσαλονίκη 20-21 Οκτωβρίου 2012 6° Σεμινάριο Αθήνα 10-11 Νοεμβρίου 2012

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ - ICOG
11° Σεμινάριο
Αθήνα
8 Σεπτεμβρίου 2012

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ALSO® - ALSG®, τηλ.: 210 7789 211, e - mail: info@also.org.gr
www.also.org.gr

10 χρόνια ALSO
Ελληνική Εταιρεία Μαιευτικής & Γυναικολογίας
Ελληνική Εταιρεία Ενδομητρίωσης
Εταιρεία Έρευνας Γυναικείας Αξονικής

Στείλτε και εσείς το δικό σας άρθρο! e-mail: info@hsoge.gr